

MILJÖN I FINLAND 45 | 2008

Mot ett återvinningssamhälle

Riksomfattande avfallsplan fram till år 2016

MILJÖVÅRD

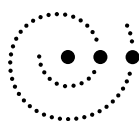
MILJÖMINISTERIET

Mot ett återvinningssamhälle

Riksomfattande avfallsplanen fram till år 2016

Helsingfors 2008

MILJÖMINISTERIET

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
MILJÖMINISTERIET
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

MILJÖN I FINLAND 45 | 2008
Miljöministeriet
Miljövårdsavdelningen

Ombrytning: Seija Malin
Pärbild: Tero Pajukallio

Publikationen finns tillgänglig endast på internet:
www.miljo.fi/publikationer

Helsingfors 2008

ISBN 978-952-11-3277-3 (PDF)
ISSN 1796-1637 (online)

FÖRORD

Statsrådet godkände den 10.4.2008 en riksomfattande avfallsplan fram till år 2016 – Mot ett återvinningssamhälle. Planens centrala målsättning är en avfallshierarki i fem steg: förebyggande av avfallets uppkomst – återanvändning – materialåtervinning – utnyttjande som energi – slutbehandling på avstjälningsplatserna. I planen presenteras syftet och målsättningen med avfallshanteringen och förebyggandet av uppkomst av avfall fram till år 2016 samt de åtgärder som krävs för att uppnå målsättningarna. I planen ingår Finlands nationella strategi för att förhindra uppkomsten av avfall samt sju övriga målsättningar som genomskär olika sektorer inom avfallshanteringen.

Den riksomfattande avfallsplanen styr planeringen och beredningen av de regionala avfallsplanerna. I de regionala planerna beaktas regionala förhållanden och utvecklingsbehov.

Den riksomfattande avfallsplanen bereddes i en arbetsgrupp med en bred bas. På basis av det överlämnade förslaget (Miljöministeriets rapporter 3/2007) och utlåtanden baserade på detta beredde miljöministeriet ett slutligt förslag till en riksomfattande avfallsplan fram till år 2016.

Planen bereddes öppet och kommunikativt på det sätt som förutsätts i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (den s.k. SOVA-lagen), som stipulerar en allmän skyldighet att utreda planens miljökonsekvenser.

I samband med beredningen av arbetet uppgjordes en separat bakgrundsrapport (serien Miljön i Finland, 16/2007), som innehåller en översikt av förverkligandet av den föregående riksomfattande avfallsplanen. I bakgrundsrapporten presenteras dessutom bakgrunden till syftena i den föreslagna nya planen, nuvarande styrmekanismer och utvecklingsbehov samt scenarier om hur avfallshanteringen eventuellt kunde te sig år 2016.

I samband med utarbetandet av den nya planen beställdes ett antal utredningar:

- Riksomfattande avfallsplan fram till år 2016, Bakgrundsrapport, Miljön i Finland, 16/2007
- Roller och gränsvillkor för samförbränningen av avfall i Finlands avfallsstrategi, Bakgrundsrapport, Del I, Finlands miljöcentrals rapporter 15/2006
- Utvärdering av effekterna av befrämjande av materialeffektivitet, Bakgrundsrapport del II, Finlands miljöcentrals rapporter 9/2006
- Miljöaspekter inom energi- och materialutnyttjande av avfall, Bakgrundsrapport, Del III, Finlands miljöcentrals rapporter 12/2006
- Identifiering och bedömning av miljökonsekvenser bundna till deponerade industriavfall, Bakgrundsrapport del IV, Finlands miljöcentrals rapporter 2/2007
- Kommunernas roll i framtidens avfallshantering, Bakgrundsrapport del V, Finlands miljöcentrals rapporter 8/2007
- Utvärdering av de föreslagna styrmedlens effekter, Bakgrundsrapport del VI, Finlands miljöcentrals rapporter 9/2007
- Utvärdering av kostnadseffekterna av den riksomfattande avfallsplanen, Pöyry, rapport 29.5.2007

Målsättningen med planen är att få mängden avfall i samhället att minska fram till år 2016. Målsättningen är dessutom att 80 % av avfallet skall återvinnas eller utnyttjas som energi och att högst 20 % skall hamna på avstjälningsplatserna. Uppnåendet av denna och andra i planen uppställda målsättningar förutsätter att alla avfallshandlingens aktörer förbinder sig till de uppställda målsättningarna och strävar efter att uppnå dessa genom sina egna åtgärder samt väsentliga förändringar i nuvarande praxis angående avfallshantering och utnyttjande.

Miljöministeriet tackar alla som deltagit i beredningen av den riksomfattande avfallsplanen för ett konstruktivt och resultatrikt samarbete.

Miljöministeriet

INNEHÅLL

Förord	3
Innehåll	5
Mot ett återvinningssamhälle	7
Riksomfattande avfallsplanen fram till år 2016	7
Sammandrag	7
Allmänna mål för avfallspolitiken	9
Mål för förebyggandet av uppkomsten av avfall och återvinningen av avfall	10
Nödvändig behandlingskapacitet för kommunalt avfall år 2016	10
Detaljerade mål för avfallshanteringen och åtgärder för respektive mål	11
1 Förbättring av materialeffektiviteten inom produktionen och konsumtionen riksomfattande plan för förebyggande av uppkomsten av avfall i Finland	11
2 Effektivisering av återvinningen	16
3 Hanteringen av farliga ämnen ur avfallssynvinkel	19
4 Minskning av avfallshanteringens skadliga konsekvenser på klimatet	22
5 Minskning av hälso- och miljöolägenheter i anslutning till avfallshanteringen	24
6 Utveckling och klarläggning av organiseringen av avfallshanteringen	26
7 Utveckling av avfallskompetensen	28
8 Kontrollerade och säkra internationella avfallstransporter	29
Uppföljning och indikatorer	30
Bakgrund	31
Presentationsblad	35
Kuvailulehti	36
Documentation page	37

Mot ett återvinningsamhälle

Riksomfattande avfallsplanen fram till år 2016

Statsrådet har på förslag av miljöministeriet godkänt denna riksomfattande avfallsplan för perioden fram till år 2016. Planen visar vilka åtgärder som ska vidtas för att främja en förnuftig användning av naturresurserna och förebygga de risker och miljö- och hälsoolägenheter som orsakas av avfall.

Planen åsidosätter den av statsrådet 2.7.1998 fastställda riksomfattande avfallsplanen fram till år 2005 i den form den ändrades genom den 14.8.2002 godkända, reviderade riksomfattande avfallsplanen fram till år 2005.

Planen gäller fram till 31.12.2016 eller tills nästa nya avfallsplan träder i kraft.

Sammandrag

Målen för den riksomfattande avfallsplanen och de styrmedel som är nödvändiga för att nå dessa mål har grupperats i åtta kategorier. Målen handlar om flera sektorer inom avfallshanteringen, t.ex. hantering av kommunalt avfall och avfall från industri och gruvverksamhet, byggande, jordbruk, handel och service. Målen gällande materialeffektiviteten omfattar olika samhällsliga funktioner i vidare bemärkelse. Den riksomfattande avfallsplanen inkluderar en nationell plan för förebyggande av avfall.

Statsrådets beslut om en riksomfattande avfallsplan ska verkställas genom de finansiella ramarna i statsbudgeten och det av finansministeriet styrda produktivtetsprogrammet.

1. Uppkomsten av avfall ska förebyggas genom förbättrad materialeffektivitet

Materialeffektiviteten hos produkterna ska främjas genom att man lägger till kriterier för materialeffektivitet i produktstandarder, exekutiva stadganden och miljömärken samt i kvalitetskriterierna för offentlig upphandling. Materialeffektiviteten i olika branscher ska förbättras genom avtal mellan statsmakten och industrin, på samma sätt som energibesparingsavtal. Verksamheten vid Motivias enhet Materialeffektivitet främjar materialeffektiviteten i företagen, inom den offentliga förvaltningen och i hushållen.

En utredning ska genomföras i syfte att kartlägga för vilka naturtillgångar man ur miljöpolitisk synvinkel borde överväga att införa ekonomiska styrmedel, hur sådan styrning kunde verkställas samt potentialen med att slopa skadliga stöd och verkningarna av detta. I byggnadsbranschen ska stöd styras till främjande av reparationsbyggande och underhåll av byggnader. Vid revideringen av lagstiftningen ska organiseringen av avfallsrådgivningen och de relaterade ansvarsområdena tydliggöras.

Möjligheterna ska utredas att, utöver den nuvarande avfallsrådgivningen, anordna en mer omfattande rådgivning kring hållbar konsumtion än den som kommunerna ansvarar för idag. Behovet av och möjligheterna att uppmuntra hushåll till att använda reparationstjänster genom att utvidga hushållsavdraget ska kartläggas.

2. Återvinningen ska effektiviseras

För vissa återvinningsmaterial ska kvalitets- och miljöduglighetskriterier sammanställas. Återvinningsmaterial ska gynnas vid offentligt byggande och användningen av avfallsbaserade gödslingsprodukter främjas vid anläggande av grönområden och genom rådgivning inom jordbruket.

En reform av avfallsbeskattningen ska kartläggas. Målet ska vara att rätta till bristerna i den nuvarande avfallsskatten och skapa en styrmodell som bäst främjar målen för avfallshanteringen. Återvinningen av avfallsflödena inom industrin ska även främjas genom tillståndsvillkor och avfallsslagsspecifika anvisningar. Olika sätt att främja minskningen och återvinningen av byggnadsavfall ska utredas. Sorteringen av kommunalt avfall ska effektiviseras med avfallstaxor som uppmuntrar till sortering.

3. Hanteringen av farliga ämnen ska främjas ur avfallssynvinkel

Olika sätt att ersätta ämnen som orsakar fara i avfallsskedet med oskadliga alternativ ska främjas. Rådgivningen kring sortering av problemavfall ska effektiviseras. Att återvinningsmaterial är säkra att använda ska garanteras. Kvalitetskontrollen och marknadstillsynen av avfallsbaserade gödslingsprodukter ska effektiviseras. Samarbetet mellan olika myndigheter ska förbättras när det gäller att istandsätta förorenade markområden. Anslag som är avsett för stöd av sanering av förorenad mark ska ökas.

4. Avfallshanteringens skadliga konsekvenser för klimatet ska minskas

Ändringar ska beredas för att konkretisera begränsningarna om deponering av biologiskt nedbrytbart avfall på avstjälningsplatser i statsrådets beslut om avstjälningsplatser. Användningen av avfall som energi ska ökas, men samtidigt ska man sörja för att sådant avfall som lämpar sig för återvinning inte i någon större omfattning styrs till förbränning. Tillståndsanvisningar ska säkerställa att avfallsförbränningen har en tillräcklig energiverkningsgrad samt att avstjälningsplatsgas utnyttjas effektivt. Byggnad av biogasanläggningar för utnyttjande av gödsel och vissa andra avfall ska främjas.

5. Hälso- och miljöolägenheterna i anslutning till avfallshanteringen ska minskas

Hälso- och miljöolägenheterna i anslutning till avfallshantering ska minimeras genom att större uppmärksamhet fästs vid arbetsskydd och utnyttjande av bästa tillgängliga teknik. En hög nivå ska säkerställas på avfallshanteringen vid gamla och nya gruvor och vid utvinning av malm. Nya anvisningar ska sammanställas beträffande animaliska biprodukter, aska från avfallsförbränning och avfallshantering under exceptionella förhållanden. Kommunerna ska sörja för en effektiv insamling av slam från glesbebyggda områden och för anordnandet av en tillräcklig hanteringskapacitet för detta.

6. Organiseringen av avfallshanteringen ska utvecklas och tydliggöras

Arbetsfördelningen mellan kommuner, producentansvarssammanslutningar, dem som producerar avfall och privata avfallsbolag samt organiseringen av avfallsrådgivningen ska kartläggas i samband med den övergripande reformen av avfallslagen. De regionala avfallsplanernas roll ska stärkas och tillräckliga områdesreserveringar för avfallshanteringen tas i beaktande vid planläggningen. Behovet av att utveckla hanteringen av det avfall som omfattas av producentansvaret ska utvärderas.

7. Kompetensen i avfallsbranschen ska utvecklas

Utvecklandet av materialeffektiviteten och affärsverksamheten i anslutning till denna ska främjas genom privat och offentlig forsknings- och utvecklingsfinansiering. Möjligheterna att starta ett teknikprogram ska utvärderas. En tillräcklig finansiering för forskning och utveckling i anslutning till styrmedlen för materialeffektiviteten ska säkerställas. Det serviceutbud som siktar på förbättring av avfallshanteringen och materialeffektiviteten i små och medelstora företag ska utvecklas. Arbetet med att förbättra avfallsstatistikföringen och -klassificeringen fortsätter. Ett uppföljningsprogram för utfallet av målen och de centrala styrmedlen i den riksomfattande avfallsplanen ska sammanställas och indikatorer för uppföljningen fastställas.

8. Internationella avfallstransporter ska utföras på ett kontrollerat och tryggt sätt

Illegal transport av avfall ska förebyggas internationellt. Myndighetssamarbetet ska förbättras ytterligare när det gäller gränsbevakningen av avfallstransporter. Arbetet med att förenhetliga avfallsklassificeringen och tolkningen av lagstiftningen om avfallstransporter ska fortsätta på det internationella planet.

Allmänna mål för avfallspolitiken

Det centrala målet för avfallspolitiken är att minska de skadliga hälso- och miljökonsekvenserna av avfall. För att detta mål ska uppnås måste särskild fokus läggas på att

- förebygga uppkomsten av avfall
- främja återanvändningen av avfall
- främja biologiskt utnyttjande och materialåtervinning av avfall
- främja utnyttjandet som energi av sådant avfall som inte lämpar sig för återvinning
- säkerställa en säker hantering och slutlig placering av avfall.

Det främsta klimatrelaterade målet med avfallspolitiken är att minska utsläppen av växthusgaser från avfall, särskilt när det gäller metanutsläpp från avstjälningsplatser. För att nå målet ska deponeringen av biologiskt nedbrytbart avfall på avstjälningsplatserna minskas avsevärt och tillvaratagandet av den metan som uppkommer på avstjälningsplatserna ökas.

Mål för förebyggandet av uppkomsten av avfall och återvinningen av avfall

Målet är att först stabilisera mängden kommunalt avfall till den nivå som rådde i början av 2000-talet (ca 2,3–2,5 miljoner ton/år) och därefter få mängden att börja sjunka senast år 2016.

Ett annat mål är att 50 procent av det kommunala avfallet ska återvinnas som material och 30 procent utnyttjas för energi år 2016. Högst 20 procent, ska deponeras på avstjälningsplatser.

Med kommunalt avfall avses avfall som uppkommer vid boende och därmed jämförbart avfall från industriverksamhet, serviceverksamhet och annan verksamhet.

Målet är att all gödsel som uppkommer i näringsverksamheten på landsbygden ska kunna utnyttjas. Av denna gödselmängd skulle 10 procent, ca 2,1 miljoner ton, behandlas i biogasanläggningarna på gårdarna. Till dessa anläggningar skulle man även styra minst 10 procent av slammet från slamavskiljare och samlingsbrunnar i glesbygden.

Målet är att 90 procent av slammet från glesbebyggda områden år 2016 ska styras till behandling vid reningsverk för avloppsvatten och 10 procent till jordbruksföretagarnas biogasanläggningar. I glesbygden väntas slammängderna öka som en följd av att den skärpta lagstiftningen om avloppsvattenutsläpp.

Målet är att 70 procent av byggnadsavfallet ska återvinnas som material och utnyttjas för energi år 2016. Fram till år 2016 torde tyngdpunkten i byggnadsverksamheten förskjutas från nybygge mot reparationsbyggande, varvid största delen av byggnadsavfallet skulle komma därifrån.

Målet är att 5 procent, dvs. ca 3–4 miljoner ton av det naturgrus och den bergskross som behövs vid anläggningsarbeten ska ersättas med avfall från industri och gruverksamhet år 2016.

När det gäller avfall från den övriga industrin är kunskapsbasen om en lönsam återvinning inte tillräcklig för att man skulle kunna ställa upp volymmässiga mål. I planen föreslås att industribranscherna i branschvisa avtal om materialeffektiviteten (se mål 1.2.2) ska ställa upp mål för att minska de specifika avfallsmängderna och öka återvinningen.

Målet är att 100 procent av det kommunala slammet ska återvinnas antingen för markförbättringsmaterial eller för energi år 2016. Man räknar med att den mängd kommunalt avloppsslam som uppkommer kommer att vara nästan konstant.

Nödvändig behandlingskapacitet för kommunalt avfall år 2016

För den mängd kommunalt avfall som angetts i målet, dvs. under nivån 2,3–2,5 miljoner ton/år, skulle man för att nå ovan nämnda återvinningsmål behöva komposterings- och rötningskapacitet på ca 320–350 tusen ton år 2016. För den övriga materialåtervinningen skulle man behöva anläggningskapacitet på ca 700–750 tusen ton.

För energiåtervinningen skulle man behöva en förbränningskapacitet på ca 700–750 tusen ton inberäknat avfallsförbränning i såväl samförbränningsanläggningar som egentliga sopförbränningsanläggningar.

Målet med den riksomfattande avfallsplanen är att högst 460–500 tusen ton av det kommunala avfallet ska deponeras på avstjälningsplatserna år 2016. År 2016 ska antalet avstjälningsplatser vara ca 30–40.

Tabell 1.

Mängden fast kommunalt avfall som behandlades och återvanns år 2006 samt kapacitetsbehovet för år 2016 enligt den avfallsmängd och återvinningsgrad som satts som mål.

Anläggningar som återvinner eller behandlar kommunalt avfall	Behandlad mängd år 2006, 1000 t /v	Andel av det totala kommunala avfallet år 2006, %	Kapacitetsbehov för år 2016 för den avfallsmängd som satts som mål i planen, 1 000 t/å	Andel av det totala kommunala avfallet år 2016, % (= Mål för återvinningen och behandlingen)
Komposterings- eller biogasanläggning (rötning)	137	5	320–350	14
Kompostering vid uppkomstplatsen	54	2	140–150	6
Materialåtervinning (exkl. kompostering och rötning)	648	25	700–750	30
Sopförbrännings- eller samförbränningsanläggning	222	9	700–750	30
Avstjälningsplats	1504	59	460–500	20
Sammanlagt	2565	100	< 2 300–2500	100

Detaljerade mål för avfallshanteringen och åtgärder för respektive mål

- I Förbättring av materialeffektiviteten inom produktionen och konsumtionen – riksomfattande plan för förebyggande av uppkomsten av avfall i Finland

Mål 1.1. Materialeffektiviteten ska förbättras i centrala produktgrupper

1.1.1. Finland ska främja att materialeffektivitetskriterier läggs till i produktstandarder, exekutiva stadganden och miljömärkningar för den ekologiska produktplaneringen av energiförbrukande produkter samt i kvalitetskriterierna för offentlig upphandling inom sådana produktgrupper där man genom att förbättra materialeffektiviteten väsentligt kan främja en hållbar användning av naturresurserna. Vid sammanställandet av kriterierna ska man beakta förbrukningen av naturresurserna under produkternas livscykel samt mängden avfall och hur skadligt avfallet är. Mynigheterna ska anvisas tillräckligt med resurser för medverkan i arbetet. Stöd ska även ges medborgarorganisationer som deltar i detta arbete.

MM är ansvarig instans, och ANM, Finlands Näringsliv EK, branschorganisationer, producentsammanslutningar, Finlands miljöcentral SYKE, SFS, Motiva och medborgarorganisationer är samarbetsinstanser.

1.1.2. Minimikraven för produkternas varudeklarationer och reparationsgarantier ska ses över i konsumentskyddslagstiftningen och i anvisningarna för tillämpningen av denna. Konsumenternas rättigheter att få information om produktens hållbarhet ska förbättras.

ANM, JM och Konsumentverket är ansvariga instanser och branschorganisationer, Finlands miljöcentral SYKE och forskningsinstitut är samarbetsinstanser.

1.1.3. Via budgetfinansieringen för ANM:s och MM:s förvaltningsområde ska medel i mån av möjlighet anvisas för verksamheten vid den år 2007 grundade servicecentralen för materialeffektivitet. Servicecentralen för materialeffektivitet främjar materialeffektiviteten i företag, inom den offentliga förvaltningen samt i hushållen genom att erbjuda bl.a. konsulttjänster och rådgivning i enlighet med modellen för rådgivning kring energibesparing.

Vid verkställandet av den riksomfattande avfallsplanen kan servicecentralen för materialeffektivitet ha bland annat följande uppgifter:

- administration av branschvisa eller produktkategorivisa materialeffektivitets avtal eller produktpaneler samt därmed relaterat utvecklingsarbete
- arbete med att utveckla och underhålla metoder och databanker i anslutning till material- och ekoeffektivitet samt livscykelkalkyler tillsammans med samarbetsnätverket (se kompetenstema).

ANM och MM är ansvariga instanser och Motiva, företag, forskningsinstitut och organisationer är samarbetsinstanser.

1.1.4. Övriga rekommenderade åtgärder för att förbättra materialeffektiviteten hos produkter:

- Miljöministeriet ger anvisningar hur den som idkar produktion och den som tillverkar eller importerar en produkt ska uppfylla skyldigheten att inhämta information om det avfall som produktionen eller produkten ger upphov till samt sätten att minska avfallets mängd och skadlighet i enlighet med 51 § i avfallslagen.
- Vid konkurrensutsättning om offentlig upphandling ska minimikrav införas beträffande produkternas hållbarhet, möjligheter till uppgradering och reparation samt andra egenskaper som gäller materialeffektiviteten. Minimikraven ska fastställas för betydande produktgrupper.
- Sätten att återställa återanvändbara, reparationsdugliga eller uppgraderbara produkter och byggnadsdelar för återanvändning främjas med hjälp av samarbete mellan kommuner, producentsammanslutningar, företag, tredje sektorn och Arbetskraftsmyndigheter.

Mål 1.2. Materialeffektiviteten inom industri och gruvverksamhet ska förbättras

1.2.1. En utredning ska genomföras i syfte att kartlägga för vilka naturtillgångar man ur miljöpolitisk synvinkel borde överväga att införa ekonomiska styrmedel och hur sådan styrning kunde verkställas samt potentialen med att slopa skadliga stöd och verkningarna av detta. Utifrån utredningarna fattas nödvändiga beslut om främjandet av materialeffektiviteten genom ekonomisk styrning.

FM och MM är ansvariga instanser och ANM, JSM och intresseorganisationer är samarbetsinstanser.

1.2.2. Försök med branschvisa avtal ska inledas som styrmedel för att öka materialeffektiviteten inom produktionen. Centrala processer inom branscherna utses som grund för avtalen. Faktorer som inverkar på uppkomsten av avfall och materialeffektiviteten utreds, t.ex. variationer bland specifika avfallsmängder och specifika avfallsmängder som kan uppnås med bästa tillgängliga teknik. De branschorganisationer och enskilda företag som ansluter sig till ett avtal förbinder sig att, på sådana sätt som de själva väljer, sträva efter en minskning av de specifika avfallsmängder som satts som mål och att öka materialeffektiviteten. Företagen förbinder sig också att rapportera offentligt om hur arbetet mot målet fortskrider.

MM och ANM är ansvariga instanser och Finlands Näringsliv EK, branschorganisationer, enheten för materialeffektivitet vid Motiva, forskningsinstitut och tillståndsmyndigheter är samarbetsinstanser.

1.2.3. Ett serviceutbud till små och medelstora företag ska utvecklas i syfte att förbättra avfallshanteringen och materialeffektiviteten. En lämplig modell kunde vara den av vissa TE-centraler testade och produktifierade experttjänsten (Ecostart) eller någon annan liknande tjänst.

TE-centralerna är ansvariga instanser och ANM, MM, företag och konsulter är samarbetsinstanser.

1.2.4. Organiseringen av avfallsrådgivningen, ansvarsområdena i anslutning till denna och finansieringen av den, särskilt när det gäller rådgivning för förebyggande av uppkomsten av avfall i företag och hos dem som omfattas av producentansvaret ska tydliggöras i samband med den övergripande reformen av avfallslagstiftningen. Dessutom ska man utreda om det finns ett behov av en skyldighet att följa upp eller rapportera om rådgivningen.

MM är ansvarig instans och Finlands miljöcentral SYKE är samarbetsinstans.

1.2.5. Övriga rekommenderade åtgärder för att förbättra materialeffektiviteten hos produktionen:

- Uppgifter som beskriver materialeffektivitet och specifika avfallsmängder ska införas stegvis i EU:s branschvisa BREF-dokument. Finland ska också sammanställa nationella dokument om detta ämnesområde.
- I samband med reformen av avfallslagstiftningen och miljölagstiftningen preciseras skyldigheterna att förbättra materialeffektiviteten och myndigheternas behörighet att ge tillståndsvillkor om detta.

- Finland ska vara med om att stödja och verkställa den grundade internationella naturresurspanelen. Detta kan göras bl.a. genom att man sammanställer utredningar på det nationella planet om ekoeffektiviteten i en viss bransch och byter erfarenheter med andra EU-länder av god praxis och ekonomiska styrmedel.

Mål 1.3. Byggnadsbeståndets användningstid ska förlängas.

1.3.1. Systematiskt underhåll av byggnaderna och materialeffektivt reparationsbyggande ska främjas. Ett systematiskt och kontinuerligt underhåll av byggnadsbeståndet är i nyckelposition när det gäller att förlänga byggnadsbeståndets användningstid. Detta arbete ska främjas i nära samarbete med fastighetsägarna. Detta och materialeffektiviteten vid reparationsbyggande ska beaktas vid utarbetandet av en åtgärdsplan i anslutning till strategin för reparationsbyggande.

MM:s bostads- och byggnadsavdelning och Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA) är ansvariga instanser, och Finlands fastighetsförbund, byggherrar, fastighetsägare, kommuner, planerare och JSM är samarbetsinstanser.

1.3.2. Materialeffektivitetsaspekten vid nybyggen ska främjas med hjälp av miljöklassificeringssystemet för byggnader (Promise) eller andra liknande system. Miljöklassificeringen av byggnader är ett verktyg för utvärdering av byggnaders miljöegenskaper. Klassificeringen grundar sig på miljökriterier som fastställts gemensamt av myndigheterna och branschaktörerna.

Byggnadsinformationsstiftelsen RTS är ansvarig instans och byggherrar och fastighetsägare är samarbetsinstanser.

1.3.3. Övriga rekommenderade åtgärder för att förbättra materialeffektiviteten i byggnader:

- Vid byggnadsplanering, byggande och byggnadstillsyn framhävs byggnadernas omformbarhet, konstruktionernas hållbarhet, förebyggande av vatten- och mögelskador samt uppgraderbarhet hos fastighetstekniska anordningar. Rådgivningen till småhusbyggare ska effektiviseras.
- Stöd ska ges åt försöksbyggobjekt som främjar nya innovationer inom hållbart byggande och avfallsförebyggande.
- Byggherrar ska ställa krav på ekoeffektiviteten hos byggnadernas användningstid i sina kvalitets- och miljösystem och vidare i villkoren i sina anbudsbegäran.

Mål 1.4. Den privata konsumtionen ska rikta sig till ekoeffektiva produkter och tjänster och avfallet från boende ska minska

1.4.1. Rådgivningen om förebyggande av avfall ska effektiviseras. Kommunerna är med stöd av avfallslagen skyldiga att förutom avfallsrådgivning även i viss mån anordna rådgivning i hur man förebygger uppkomsten av avfall. Kostnaderna för rådgivningen kan täckas med avfallsavgifter i enlighet med orsaksprincipen till den del avfallet omfattas av den kommunala avfallshanteringen (avfall som uppkommer vid boende och därmed jämförbart avfall i den offentliga verksamheten samt övrigt

avfall som företagen och kommunen har avtalat om att ska omfattas av den kommunala avfallshanteringen). En tillräcklig del av resurserna för avfallsrådgivningen ska riktas till rådgivning i hur man förebygger uppkomsten av avfall. (Förtydligande av ansvaret i anslutning till rådgivning i hur företagen förebygger uppkomsten av avfall, se mål 1.2.4). Kommunernas ansvar för en bredare rådgivning som främjar hållbar konsumtion ska utredas i samband med reformen av avfalls- och miljölagstiftningen.

MM är ansvarig instans och kommunerna är samarbetsinstanser.

1.4.2. Stödtjänster och material för rådgivning i materialeffektivitet produceras på det nationella planet av enheten för materialeffektivitet vid Motiva, Konsumentverket samt konsumentforskningscentralen. Av de tjänster som riktar sig till medborgare lämpar sig särskilt följande för servicecentralen för materialeffektivitet: främjande av materialeffektivitet vid boende, hemmets anskaffningar, underhåll och användning av apparater, trafik och kommunikation, fritidsaktiviteter och -tjänster.

Enheten för materialeffektivitet vid Motiva är ansvarig instans, och ANM, MM, Konsumentverket, Konsumentforskningscentralen, Finlands miljöcentral SYKE och kommuner är samarbetsinstanser.

1.4.3. Behovet av att utvidga hushållens rätt till hushållsavdrag samt nyttan med detta och möjligheterna att genomföra det ska utredas. Utredningen ska åtminstone omfatta reparations- och underhållstjänster som förlänger användningstiden för hushållsmaskiner, möbler och andra konsumentkapitalvaror samt köp av planeringstjänster för reparationsbyggande.

MM och FM är ansvariga instanser, och tjänsteleverantörer och hushåll är samarbetsinstanser.

1.4.4. Övriga rekommenderade åtgärder för att främja en materialeffektiv konsumtion:

- Myndigheter och kommunala avfallsanläggningar ska i större utsträckning dra fördel av medborgarorganisationers expertis och aktivitet bl.a. genom att planera och genomföra rådgivningskampanjer i samarbete med organisationerna till exempel i form av köpta tjänster. Skolor, läroanstalter och bibliotek är viktiga distributionskanaler i denna verksamhet. Den privata sektorn, t.ex. handelskedjor och andra företag kan göra en egen insats för rådgivningen till konsumenterna och arbetstagarna.
- Daghem, grundskolor, läroinrättningar på andra stadiet och högskolor ska, som en del av verksamhets- och ekonomiplaneringen samt kvalitetskontrollen, utarbeta en handlingsplan för hållbar utveckling för den egna organisationen. Denna ska ta fasta på hållbara produktions- och konsumtionsvanor.
- Företagen ska förbättra sin kundservice genom att lägga till uppgifter och nyckeltal om ekoeffektiviteten i sina produktdeklarationer.
- Kommunerna ska i sin näringspolitik fästa större uppmärksamhet på småföretag som erbjuder reparationstjänster. Detta kan t.ex. ske genom att kommunerna erbjuder förmånliga lokaler samt bidrar till publicitet som framhäver tjänsternas ekologiska image och sysselsättningsverkan.

2 Effektivisering av återvinningen

Mål 2.1. Efterfrågan på återvunnet material ska ökas.

2.1.1. Kvalitets- och miljöduglighetskriterier ska sammanställas för återvinningsmaterial:

a) Tillämpningsområdet för förordningen om återvinningen av vissa avfall i markbyggnad ska utvidgas stegvis till nya återvinningsmaterial vars användning för fastställda objekt skulle förutsätta anmälningsförfarande i stället för tillståndsförfarande. Krossat tegel, gjuterisand och vissa fasta avfall, fällningar och slam som uppkommer inom industrin är potentiella kandidater.

MM är ansvarig instans, och forskningsinstitut, branschföretag, branschorganisationer och Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral STTV är samarbetsinstanser.

b) Finland ska delta aktivt i EU-beredningen som syftar till att fastställa utvärderingsgrunder för vissa återvinningsmaterial. Enligt dessa utvärderingsgrunder upphör vissa typer av avfall att betraktas som avfall. Dessa kan vara t.ex. olika kompostprodukter, återvinningsmaterial som lämpar sig för markbyggande eller byggnadsprodukter samt skrotmetall, avfallspapper och -glas.

MM är ansvarig instans, och Finlands miljöcentral SYKE, berörda ministerier och organisationer är samarbetsinstanser.

2.1.2. Vid statens och kommunernas offentliga upphandling ska målet ställas att vid markbyggande avsevärt öka användningen av återvinningsmaterial som uppfyller kvalitetskraven jämfört med nivån år 2005. Användningen av återvinningsmaterial ska även ökas vid miljöbyggande och husbyggande. De som ansvarar för upphandling ska få mer kunskap om möjligheterna att använda återvinningsmaterial och -produkter med hjälp av anvisningar och stödtjänster för offentlig upphandling.

KM och MM är ansvariga instanser och vägförvaltningen, Senaattikiinteistöt, kommuner och Finlands miljöcentral SYKE är samarbetsinstanser.

2.1.3. Användningen av avfallsbaserade gödslingsprodukter ska främjas genom rådgivning, information och försöksverksamhet inom landskapsplanering, anläggning av grönområden samt åkerodling, t.ex. produktion av energigrödor. Användningen av aska från virke, torv och åkerbiomassa som lämpar sig för skogsgödsling och som uppfyller kvalitetskraven ska främjas både i statliga och i privatägda skogar. En ökad askgödsling ska främjas bland annat genom rådgivning till privata skogsägare.

JSM är ansvarig instans. TE-centraler, MTK, Evira, rådgivningsorganisationer, massmedier, skogscentraler, skogsvårdsföreningar, Forststyrelsen, Skogsbrukets utvecklingscentral TAPIO, Skogsforskningsinstitutet, MM, Finlands miljöcentral SYKE och miljömyndigheter är samarbetsinstanser.

2.1.4. Övriga rekommenderade åtgärder för att öka efterfrågan på återvinningsmaterial:

- Finland ska främja integreringen av standardiseringen av återvinningsmaterial i produktstandarderna gällande byggnadsprodukter och förpackningen genom att delta i de aktuella arbetsgrupperna inom Europeiska standardiseringskommittén CEN.
- Forskning som främjar kvaliteten på återvinningsmaterial och demonstrationsobjekt där man använt återvinningsmaterial vid byggande ska understödjas. Produktifiering och ibruktage av återvinningsplast, biologiskt nedbrytbar plast och avfallsbaserade plastkompositer ska också understödjas.

Mål 2.2. Återvinningen av avfall från industri och byggande ska ökas.

2.2.1. Den administrativa styrningen av industriellt avfall effektiviseras vid behandlingen och förnyandet av miljötillstånd så att uppmärksamhet fästs vid återvinning av stora avfallsflöden som slutar på avstjälningsplatser. Vid behov ska utredningsskyldigheter tillämpas. När det gäller förnyande av tillstånd ska tolkningarna förenhetligas när det gäller klassificering av sidoflöden som biprodukter eller avfall med beaktande av HFD:s och Europeiska gemenskapernas domstols prejudikatsfall samt EU-kommissionens anvisningar.

Tillståndsmyndigheterna är ansvariga instanser och MM, företag och konsulter är samarbetsinstanser.

2.2.2. Alternativa styrmedel för byggavfallshanteringen, med vilka man kan minska byggnads-, rivnings- och saneringsavfall och främja återvinning av dessa mer effektivt än vad som ges i statsrådets nuvarande förordning, **ska utredas**.

MM är ansvarig instans, och Finlands miljöcentral SYKE och riksomfattande organisationer i byggnadsbranschen är samarbetsinstanser.

2.2.3. Övriga rekommenderade åtgärder för att öka återvinningen inom produktionen:

- För vissa vanliga slag av industriavfall ska återvinningen främjas med hjälp av anvisningar för respektive avfallstyp. Tillståndsförfarandet för återvinning kan också snabbas upp genom att man sammanställer modellbeslut för typiska fall. Vissa slag av industrislag och fällningar samt armerad plast kunde vara exempel på sådana slag av avfall.
- Företagen ska samarbeta branschvis för att ta fram nya möjligheter till återvinning. Även återvinningen av vissa typer av problemavfall i hemlandet, t.ex. metalldamm från industrin, kan främjas genom samarbete inom industrin.
- Kommunerna ska effektivisera tillsynen vid rivning av byggnader så att mindre mängder återvinningsdugligt avfall än idag slutar på avstjälningsplatserna. Kommunerna ska också effektivisera återvinningen av schaktjord vid markbyggande till exempel genom att grunda så kallade jordbanker.

Mål 2.3. Återvinningen av kommunalt avfall ska ökas.

2.3.1. Den av finansministeriet tillsatta arbetsgruppen, som utreder en reform av avfallsbeskattningen, ska lägga fram en styrmodell för avfall enligt vilken de mål som ställts för avfallshanteringen i Finland bäst kan verkställas. I arbetet kartläggs bristerna i avfallsbeskattningen och olika alternativ för att rätta till dessa. På samma gång säkerställs en jämlik och konkurrensneutral avfallsskatt.

FM är ansvarig instans och MM, Tullstyrelsen, ANM och Konkurrensverket är samarbetsinstanser.

2.3.2. Principerna för avfallshierarkin ska beaktas vid utarbetandet av avfallsstrategier och avfallshanteringsbestämmelser för kommuner, kommunala avfallsanläggningar och samkommuner samt vid övrig planering och utveckling av avfallshanteringsverksamheten. Sortering och återvinning ska framhävas i avfallsstrategiernas mål och åtgärder.

Kommuner och andra aktörer inom avfallshanteringen är ansvariga instanser.

2.3.3. Sortering och fastighetsvis kompostering ska främjas genom att man förbättrar strukturen på bl.a. kommunernas avfallstaxor och ändrar dem så att de uppmuntrar bättre till sortering och kompostering. Samtidigt ska man sörja för en tillräcklig rådgivning för att förebygga eventuella negativa följder av kompostering.

Kommunerna är ansvariga instanser och Finlands Kommunförbund, företag, föreningar och organisationer är samarbetsinstanser.

2.3.4. Övriga rekommenderade åtgärder för att öka återvinningen av kommunalt avfall:

- I samband med reformen av avfallslagen ska man se över möjligheterna att ålägga aktörer som ansvarar för behandlingen av avfallsflöden, t.ex. kommuner och avfallshanteringsföretag, att återvinna avfall. Detta kan vara nödvändigt till exempel för att styra balansen mellan återvinning av avfall och utnyttjande av avfall för energi.

Mål 2.4. Återanvändning av förpackningar och återvinning av förpackningsmaterial ska effektiviseras.

2.4.1. I EU ska Finland agera så att även återanvändning av förpackningar tas i beaktande nästa gång förpackningsavfallsdirektivet ses över och nya mål ställs upp. Därtill borde EU ställa upp mål även för den absoluta eller relativa mängden förpackningsmaterial som deponeras på avstjälningsplatser.

MM är ansvarig instans, och producentsammanslutningar och Birkalands miljöcentral är samarbetsinstanser.

2.4.2. Övriga rekommenderade åtgärder för att öka återvinningen och återanvändningen av förpackningar:

- Förutsättningarna att effektivisera återvinningen av plastförpackningar ska utredas och utifrån utredningarna ska beslut fattas om en höjning av återvinningsmålet. Utredningen ska också kartlägga hurdant annat plastavfall än sådant som klassificeras som förpackningar skulle kunna återvinnas mer än i dag, för att man materialmässigt skulle nå åtminstone samma återvinningsgrad som den som förutsätts för förpackningsavfall.
- Konsekvenserna av den ändrade accisen på dryckförpackningen på återanvändningen ska följas upp och vid behov ska korrigerande åtgärder vidtas.

3 Hanteringen av farliga ämnen ur avfallssynvinkel

Mål 3.1. Skadligheten hos avfall ska förebyggas.

3.1.1. Forskningen i farliga ämnen ska effektiviseras ur avfallssynvinkel. Vid verkställandet av det nationella kemikalieprogrammet ska tillräcklig uppmärksamhet fästas på forskning i kemikalierisker i anslutning till föremål och material i avfallsskedet. Ur hälso- och miljösynvinkel ligger tyngdpunkten bland annat på förekomsten av tungmetaller och permanenta organiska ämnen i avloppsslam, deponerat avfall, energiavfall, utsläpp från avfallsförbränning och aska, anläggningar för återvinning av avfall och återvinningsmaterial. Tillräckliga forskningsinsatser ska riktas till dessa. Därtill ska man sörja för en tillräcklig uppföljning av halterna.

SHM och MM är ansvariga instanser. Regionala miljöcentraler, Finlands miljöcentral SYKE, kommunala avfallsanläggningar, privata företag i avfallsbranschen och forskningsinstitut är samarbetsinstanser.

3.1.2. Användningen av vissa farliga kemikalier ska minskas och ersättas med mindre skadliga. Sådana viktiga kemikalier som orsakar särskilda olägenheter i avfallet och vid avfallsåtervinningen eller i den övriga avfallshanteringen, och som används i betydande omfattning, ska kartläggas som ett samarbete mellan myndigheter och intressegrupper i syfte att främja ersättandet av dessa kemikalier.

Informationen till näringsidkare och konsumenter om ersättande alternativ ska främjas. Konsumentrådgivningen och informationsstyrningen till små företag ska förbättras branschvis. Ur avfallssynvinkel ligger fokus bland annat på farliga ämnen i byggnadsprodukter, plastprodukter och belägningsmaterial.

MM är ansvarig instans, och Finlands miljöcentral SYKE, ANM, kemiindustrin, Finlands Näringsliv EK och konsumentmyndigheterna är samarbetsinstanser.

3.1.3. Övriga rekommenderade åtgärder för att minska skadligheten hos avfall:

- Eventuella risker i anslutning till avfall från nano- och biotekniker ska utvärdera och nödvändiga slutsatser dras om eventuella nya styrmedel.
- Vid prioriteringen av forsknings- och uppföljningsarbetet ska man även beakta kemikalierisker i avfallsskedet som arbetstagare eller konsumenter exponeras för.

- Vid sammanställandet av anvisningar för miljötillståndsmyndigheter om främjandet av skyldigheten bland dem som använder prioriterade kemikalier att välja den kemikalie som orsakar minst fara i enlighet med kemikalielagen, ska stor vikt läggas vid de skador som orsakas i avfallsskedet av kemikalier-nas livslängd.
- Industrigrenar som producerar och använder farliga kemikalier ska främja återvinningen och minskningen av problemavfall bl.a. genom att förbättra vattenavskiljningen på uppkomstplatserna, utveckla ett system för returnering av använda kemikalier och gynna återanvändbara kemikalieförpackningar. Säkerhetsteknikcentralen TUKES och tullverket ska öka resurserna för tillsynen av verkställandet av direktivet om begränsning av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter, det s.k. RoHS-direktivet. Genom marknadstillsynen ska man skapa ett tryck på den egenkontroll som drivs av tillverkare och importörer och på övervakningen av underleverantörer.

Mål 3.2. Tillvaratagandet och återvinningen av problemavfall ska effektiviseras.

3.2.1. Rådgivningen till konsumenter och små och medelstora företag ska ökas i syfte att effektivisera sorteringen av problemavfall.

Kommuner och tillståndsmyndigheter är ansvariga instanser. Finlands miljöcentral SYKE, Ekokem, kommunala avfallsanläggningar, privata företag i avfallsbranschen, producentsammanslutningar och produkttillverkare är samarbetsinstanser.

3.2.2. Övriga rekommenderade åtgärder för att öka återvinningen av problemavfall:

- Man ska säkerställa att det finns tillräckligt med insamlingsplatser och att dessa är tillgängliga inom rimliga gränser i hela landet.
- Möjligheterna att foga nya slag av avfall (t.ex. impregnerat trä, läkemedel och spillolja) till producentansvaret ska utredas.
- En effektiv insamling av impregnerat trä samt en säker behandling och återvinning av avfallet ska främjas.

Mål 3.3. En säker återvinning av avfallsbaserade material ska säkerställas.

3.3.1. Vid verkställandet av EU:s kemikalieförordning (REACH) och det nya avfallsdirektivet ska man **sörja för att det inte uppkommer någon lucka mellan lagstiftningen för övervakningen av avfallsåtervinningen och lagstiftningen för produkttillsynen av återvinningsmaterial**, men att det samtidigt inte heller stadgas överlappande bestämmelser som är till nackdel för återvinningen.

SHM och MM är ansvariga instanser, och Finland Miljöcentral SYKE och Social- och hälsovårdsbranschens produkttillsynscentral är samarbetsinstanser.

3.3.2. Säkerheten vid användningen av avfallsbaserade gödsel-fabrikat ska säkerställas genom att man effektiviserar egenkontrollen vid tillverkningen och den tekniska hanteringen samt marknadstillsynen, och genom ett förfarande för godkännande av anläggningar för organiska gödsel-fabrikat. Övervakningen ska främja utvecklandet av bästa tillgängliga tekniker för tillverkningen av gödsel-fabrikat.

JSM är ansvarig instans, och MM, Evira, Finlands miljöcentral SYKE, regionala miljöcentraler, producenter och rådgivningen till jordbruket är samarbetsinstanser.

Mål 3.4. Mark som förorenats av farliga ämnen ska saneras på ett ekoeffektivt sätt.

3.4.1. Riskbedömningen av mark som förorenats av farliga ämnen och utnyttjandet av resultaten av bedömningen i praktiken ska utvecklas i enlighet med statsrådets förordning om bedömning av markens föroreningsgrad och saneringsbehovet, den s.k. PIMA-förordningen, och miljöministeriets anvisning om förordningens tillämpning. Samarbetet mellan miljö-, hälso- och planläggnings- och byggnadstillsynsmyndigheter ska effektiviseras vid riskbedömningar av eventuellt förorenade objekt. Vid planeringen av markanvändningen ska exponeringsrisken minimeras.

MM, regionala miljöcentraler och kommuner är ansvariga instanser, och Finland Miljöcentral SYKE, SHM och Folkhälsoinstitutet KTL är samarbetsinstanser.

3.4.2. Kraven på sanering och behandling ska förenhetligas i hela landet med hjälp av myndighetsnätverket, särskilt när det gäller deponering av förorenad mark på avstjälningsplatser för vanligt avfall och återanvändning av förorenad jord vid markbyggnad. Genom att tillämpa bestämmelserna om förorenad marks lämplighet för deponering på avstjälningsplatser kan man säkerställa att sådan jord inte deponeras på avstjälningsplatserna som skulle medföra risker för miljön eller hälsan. Anvisningarna för tillämpandet av bästa tillgängliga teknik (BAT) för förorenad mark och verkställandet av dem ska utvecklas. Materialflödena från förorenad mark ska övervakas. Även internationella skyldigheter om permanenta organiska föreningar (POP) ska beaktas. Dessa förutsätter i regel att sådan mark som förorenats av dessa ämnen ska behandlas genom förbränning så att den blir oskadlig.

MM är ansvarig instans, och regionala miljöcentraler, kommuner samt Finlands miljöcentral SYKE och branschorganisationer är samarbetsinstanser.

3.4.3. Statliga anslag för sanering inom avfallshanteringen ska höjas från dagens nivåer. Särskilt fokus ska läggas på sanering av objekt som medför risker för vattenförsörjningen och människors hälsa. Samtidigt förbereder man sig för de kostnader som följer av det kommande direktivet om markskydd. Med anslagen ska objekt saneras som är viktiga för hälso- eller miljöskyddet och där den som förorenat objektet eller förvaltar det inte kan ställas till ansvar för föroreningen eller där ansvaret riktar sig till en instans för vilken skyldigheterna betraktas som orimliga.

MM och FM är ansvariga instanser, och regionala miljöcentraler och kommuner är samarbetsinstanser.

3.4.4. Övriga rekommenderade åtgärder för att öka en ekoeffektiv sanering av förorenad mark:

- Möjligheterna att finansiera undersökningar av markområden som eventuellt har förorenats ska utredas, liksom möjligheterna att finansiera sanering av oljeförorenade objekt som samhället är tvunget att ta hand om, till exempel med avgifter i anslutning till användningen av vissa kemikalier på samma sätt som spilloljeavgiften.

- Miljöförvaltningens datasystem för tillståndet i jordmånen, vilket innehåller uppgifter om eventuellt förorenad mark, förorenad och sanerad mark samt mark som konstaterats vara ren, ska upprätthållas och vidareutvecklas. Systemet ska utnyttjas aktivt även av dem som planerar markanvändningen och har hand om byggnadstillsynen i kommunerna.
- Utbildning ska anordnas i tillämpandet av PIMA-förordningen, och tjänster för riskbedömning ska utvecklas som ett samarbete mellan miljö-, hälso- och kemikaliemyndigheter. Mediernas och allmänhetens kunskaper i frågor som gäller förorenad mark ska förbättras genom att producera informationsmaterial om ämnet som förstås av gemene man.

4 Minskning av avfallshandlingens skadliga konsekvenser på klimatet

Mål 4.1 . Deponering av biologiskt nedbrytbart avfall på avstjälningsplatserna ska begränsas.

4.1.1. Lagstadgade medel i andra länder för att begränsa deponering av biologiskt nedbrytbart avfall på avstjälningsplatserna, t.ex. förbud mot deponering av biologiskt nedbrytbart och brinnande avfall, **ska utredas och ändringar av statsrådets beslut om avstjälningsplatser ska beredas** snabbt i syfte att konkretisera begränsningen om deponering av biologiskt nedbrytbart avfall så att tillämpandet av begränsningen effektiviseras i praktiken. En anvisning ska sammanställas om andelen biologiskt nedbrytbart avfall av allt avfall som deponeras på avstjälningsplatserna.

MM är ansvarig instans.

Mål 4.2. Tillvaratagandet av biogas och biogasproduktionen av avfall ska ökas.

4.2.1. Tillvaratagandet och återvinningen av avstjälningsplatsgas ska effektiviseras. Bestämmelser om tillvaratagandet och behandlingen av biogas från avstjälningsplatser har givits i tillståndsvillkoren för respektive avstjälningsplats med stöd av statsrådets beslut om avstjälningsplatser. Till de bestämmelser som gäller tillvaratagandet av gas kan lindringar beviljas om sökanden utifrån en övergripande bedömning av miljökonsekvenserna kan påvisa att inga betydande gasmängder uppkommer. När de gäller små avstjälningsplatser kan man godkänna oxiderande ytstrukturer i stället för insamling av gas.

Regionala miljöcentraler är ansvariga instanser, och kommuner och innehavare av avstjälningsplatser är samarbetsinstanser.

4.2.2. Produktion och användning av biogas i anläggningar ska främjas. Utnyttjandet av kommunalt avfall och industriavfall samt slam som lämpar sig för biogasproduktion ska understödjas i biogasanläggningar som uppfyller miljökraven. Investerings- och utvecklingsstöden för jordbruket ska riktas till byggande av biogasanläggningar på lantgårdar och skattefriheten vid egen förbrukning ska säkerställas. Möjligheten att införa en inmatningstariff för biogasanläggningar under 20 MW (åkerbiomassa, slaktavfall, olika slag av boskapsgödsel, kommunalt avfall) ska kartläggas. De miljöolägenheter som anläggningarna medför ska förebyggas genom lagstiftning (se mål 5.1).

JSM, ANM och MM är ansvariga instanser. TE-centraler, jordbruksföretagare, Motiva, kommunala avfallsanläggningar och privata avfallsföretag är samarbetsinstanser.

4.2.3. Övriga rekommenderade åtgärder för att öka tillvaratagandet och produktionen av biogas:

- Staten ska med medel reserverade för avfallshanteringsarbetet delta i kostnaderna för uppbyggande av gasinsamlingsanläggningar på avstjälningsplatser vilket görs som naturvårdsarbete på sådana gamla avstjälningsplatser som har tagits ur bruk i enlighet med då gällande bestämmelser.
- Myndigheter och avfallsanläggningar som ansvarar för avfallshanteringen ska främja styrningen av bioavfall och slam som lämpar sig för biogasproduktion även från kommuner och glesbygder, till exempel genom styrning till nämnda biogasanläggningar.
- Som en del av den nationella energi- och klimatstrategin ska ekonomiska och administrativa styrmedel införas för främjandet av produktionen och användningen av biogas och annat trafikbränsle som tillverkas av avfall.
- Forsknings- och utvecklingsverksamheten i anslutning till biogasproduktion, produktifiering och rötslam och dess användning inom jordbruket samt förebyggande av miljöolägenheter ska understödjas.

Mål 4.3. Användningen av sådant avfall som inte lämpar sig för återvinning som bränsle ska ökas.

4.3.1. I samband med upprättandet av regionala avfallsplaner ska den behövliga avfallsförbränningskapaciteten uppskattas och kommunala avfallsanläggningar och andra branschaktörer påverkas så att respektive region får tillräckligt med balanserad energiåtervinningskapacitet för avfall med beaktande av sådant avfall som kräver specialbehandling.

Vid MKB-förfarandet för sopförbränningsanläggningar, samförbränningsanläggningar och anläggningar för behandling av avfallsbränsle ska kontaktmyndigheten fästa särskild uppmärksamhet vid att anläggningens dimensioneringsalternativ grundar sig på tillräckliga utredningar om utbudet av sådant bränsle som lämpar sig för förbränning i regionen och på energieffektiviteten hos projektet.

Regionala miljöcentraler är ansvariga instanser. Landskapsförbund, energiproducenter, kommunala avfallsanläggningar och privata företag i avfallsbranschen är samarbetsinstanser.

4.3.2. Möjligheterna att snabba upp och förenkla tillstånds- och besvärsförfarandet för avfallshantering ska utredas.

MM är ansvarig instans, och Finlands miljöcentral SYKE, regionala miljöcentraler och miljötillståndsmyndigheter är samarbetsinstanser.

4.3.3. En tillräcklig energieffektivitet hos förbränningen ska säkerställas vid prövningen av miljötillstånd för avfallsförbränningsanläggningar med beaktande av de värden som satts som mål i det nationella BAT-dokumentet för avfallsförbränning. Tillståndsmyndigheterna ska ålägga tillverkare av återvinningsbränsle och innehavare av massförbränningsanläggningar att rapportera till tillsynsmyndigheterna om andelen plast och övriga fossilbaserade fraktioner i bränslet. Utifrån uppgifterna kan man kontrollera effekten av återvinningsbränsle på utsläppshandelsrättigheterna.

Tillståndsmyndigheterna är ansvariga instanser. Regionala miljöcentraler, de som ansöker om tillstånd, planerare och Finlands miljöcentral SYKE är samarbetsinstanser.

4.3.4. Övriga rekommenderade åtgärder för att öka förbränningen av avfall som inte lämpar sig för återvinning:

- En arbetsgrupp med företrädare för både aktörer från avfalls- och energibranscherna och myndigheter ska grundas. Arbetsgruppen har som uppgift att utreda och utveckla frågor i anslutning till energiåtervinningens och avfallsbränslets tillräcklighet och lämplighet.
- Användningen av avfallsmaterial vid tillverkningen av etanol som är avsedd som bränsle ska främjas.
- Utnyttjandet av energiavfallsfraktioner som inte lämpar sig för återvinning ska främjas, framför allt i samförbränningsanläggningar om sådan kapacitet finns tillhanda i regionen.
- Statsrådets förordning om avfallsförbränning ska ändras så att kvalitetskraven för sådant träavfall som faller utanför tillämpningsområdet preciseras. Detta underlättar skyldigheten att följa upp utsläpp i anläggningar där man använder rent träavfall som bränsle.
- Finland ska främja stärkandet av gemensamma kvalitetskriterier för avfallsbaserat bränsle på EU-plan och i CEN-standarderna.
- Biologiskt nedbrytbart avfall som inte lämpar sig för återvinning inom industri och byggnadsbranschen ska styras till energiåtervinning genom miljötillståndsvillkor, skyldigheter att inhämta information och avfallshanteringsbestämmelser.

5 Minskning av hälso- och miljöolägenheter i anslutning till avfallshanteringen

Mål 5.1. Anläggningarna för avfallsbehandling ska tillämpa bästa tillgängliga teknik.

5.1.1. Arbetet med att se över och förenhetliga miljötillståndsvillkoren för anläggningar som komposterar avfall, producerar biogas, krossar eller förbränner biologiskt nedbrytbart avfall ska fortsätta med hjälp av kontakter till myndighetsnätverket. De tillståndsbestämmelser som gäller utsläppsgränsvärden för anläggningar som behandlar biologiskt nedbrytbart avfall samt förebyggande och begränsning av utsläppen ska grunda sig på bästa tillgängliga teknik. Tillståndsvillkoren ska förenhetligas med Eviras villkor för godkännande av anläggningar i de fall där ett sådant godkännande behövs. Medarbetarnas och den omgivande bosättnings exponering för anläggningars skadliga verkningar ska minskas genom att man utreder de mikrobiologiska riskerna i anslutning till avfallsbehandlingen och effektiviserar miljö-, hälsoskydds- och arbetarskyddsmyndigheternas samarbete vid tillsynen och vid utbildningen av verksamhetsutövare.

Tillståndsmyndigheterna är ansvariga instanser. Arbetarskydds- och hälsoskyddsmyndigheter, Social- och hälsovårdsbranschens produkttillsynscentral STTV, Finlands miljöcentral SYKE och Evira är samarbetsinstanser.

5.1.2. Reformen av avfallslagen, verkställandet av EU:s gruvavfallsdirektiv, reformen av gruvlagen och utvecklandet av dammsäkerhetstillsynen ska samordnas så att en hög nivå på miljövården säkerställs vid anrikningen av gruvindustrins nuvarande och nya avfallsområden och mineraler.

ANM är ansvarig instans. MM, JSM, SHM, tillståndsmyndigheter, Geologiska forskningscentralen GTK och branschorganisationer är samarbetsinstanser.

Mål 5.2. Nivån på hanteringen av specialavfall ska förenhetligas.

5.2.1. Regionala behov av att behandla avfall som uppkommer från animaliska biprodukter och specialavfall från hälsovårdsbranschen ska beaktas i regionala avfallsplaner, vid behov även i avfallsanläggningarnas strategier samt vid handläggningen av tillstånd för sopförbränningsanläggningar och andra lämpliga behandlingsanläggningar. I tillståndsvillkoren för verksamhet som ger upphov till specialavfall ska man förutsätta en plan för hur hanteringen av detta avfall ska arrangeras.

MM, JSM, SH och, regionala miljöcentraler är ansvariga instanser. Tillståndsmyndigheter, Evira, Social- och hälsovårdsbranschens produkt tillsynscentral STTV, kommunala avfallsanläggningar och privata företag i avfallsbranschen är samarbetsinstanser.

5.2.2. Anvisningar ska sammanställas för hanteringen av flyg- och bottenaska från avfallsförbränningen. Anvisningarna ska göra det tryggt att hantera och eventuellt återvinna dessa avfall och säkerställa enhetliga tillståndsvillkor.

MM är ansvarig instans, och Finlands miljöcentral SYKE, avfallsanläggningar och forskningsenheter är samarbetsinstanser.

5.2.3. Planeringen av hanteringen av avfall som uppkommer vid storolyckor och i andra speciella situationer ska effektiviseras. Regionala beredskapsplaner ska utvecklas och uppdateras. I dessa ska nödvändiga mellanlagringsområden, utrustningar och förfaringssätt anvisas. Exempel på avfall vid exceptionella situationer är avfall vid en stor olje- eller kemikalieolycka, radioaktivt nedfall och avfall eller förorenat material vid en djur- eller växtsjukdom som inte nödvändigtvis kan behandlas i befintliga anläggningar och med gällande tillstånd. I reformen av avfallslagen ska man beakta behovet av bestämmelser för exceptionella situationer.

IM och MM är ansvariga instanser, och SHM, JSM, regionala räddningsverk, regionala miljöcentraler, kommuner, länsstyrelser, Strålsäkerhetscentralen STUK och Evira är samarbetsinstanser.

5.2.4. Övriga rekommenderade åtgärder för att förbättra nivån på hanteringen av specialavfall:

- Finland ska delta aktivt i sammanställandet av EU:s referensdokument (BREF) om bästa teknik för anläggningar som behandlar biologiskt nedbrytbart avfall. Nationella BAT-utredningar ska övervägas åtminstone om kompostering och om anläggningar som tillverkar REF-bränsle.
- Kommunala avfallsbestämmelser och interna anvisningar för enheter inom hälsovårdsbranschen ska ses över och förenhetligas i enlighet med nationella riktlinjer. Vid tillämpandet av STTV:s guide om avfall från hälsovården ska

verksamhetsutövarnas interna anvisningar och avfallsmyndigheternas anvisningar samordnas.

- Finland fortsätter att arbeta aktivt för att förbättra mottagningstjänsterna för avfall och avloppsvatten från fartyg och livsmedelsavfall från utrikestrafiken i Östersjöområdet, bl.a. genom att påverka beslut som fattas av internationella sjöfartsorganisationen IMO, kommissionen för skydd av Östersjön HELCOM och EU.

Mål 5.3. Miljö-, hälso- och trivselolägenheterna av kommunalt avfall ska minskas.

5.3.1. Den kommunala styrningen ska effektiviseras så att kommunerna kan anordna insamling av avloppsslam från boendet och en tillräcklig behandlingskapacitet. Kommunerna ska anordna behandling och återvinning av avloppsslam från glesbygder i avloppsreningsverk, biogasanläggningar eller komposteringsanläggningar. Samarbetet ska förbättras när det gäller insamling och behandling av slam.

Regionala miljöcentraler och kommuner är ansvariga instanser. Kommunala avfallsanläggningar, privata företag i avfallsbranschen, vattenverk och Kommunförbundet är samarbetsinstanser.

5.3.2. Övriga rekommenderade åtgärder för att minska olägenheterna av kommunalt avfall:

- Avfallshanteringsföretag och kommuner ska ta fram handlingsplaner för bekämpning av nedskräpning tillsammans med t.ex. skolor och medborgarorganisationer.
- Förebyggande av nedskräpning ska beaktas även vid anvisning av snöavstjälpningsplatser.
- Tillverkare av konsumentförpackningar ska medverka i anordnandet och finansieringen av kampanjer mot nedskräpning.

6 Utveckling och klarläggning av organiseringen av avfallshanteringen

Mål 6.1. En kontinuerlig förbättring av nivån på hanteringen av kommunalt avfall ska säkerställas.

6.1.1. I samband med reformen av avfallslagen ska man utreda och vid behov se över fördelningen av den operativa driften av den kommunala avfallshanteringen samt den relaterade kostnadsfördelningen mellan kommuner, avfallsanläggningar, privata avfallsbolag, avfallsproducenter och fastighetsinnehavare samt producent-sammanslutningar.

MM är ansvarig instans och kommuner, kommunala avfallsanläggningar, privata företag i avfallsbranschen och producentsammanslutningar är samarbetsinstanser.

6.1.2. Hur tillräckliga och enhetliga de säkerheter är som ställs i samband med handläggningen av tillstånd för avstjälpningsplatser ska ses över med beaktande av de senaste uppskattningarna om olägenhetens varaktighet. De bestämmelser som ligger till grund för säkerheterna ska ses över i samband med reformen av avfalls-lagen.

Tillståndsmyndigheter och MM är ansvariga instanser, och Finlands miljöcentral SYKE är samarbetsinstans.

6.1.3. Miljö- och kostnadskonsekvenser av avfallstransporter och möjligheter att minimera olägenheter ska utredas.

MM är ansvarig instans, och KM, Finlands miljöcentral SYKE, avfallsanläggningar och företag i avfallsbranschen.

Mål 6.2. Planeringen av den regionala avfallshanteringen och samarbetet inom denna ska utvecklas.

6.2.1. De regionala miljöcentralerna ska ges en stärkt roll när det gäller att samordna planeringen och utvecklandet av den regionala avfallshanteringen och materialefektiviteten.

MM är ansvarig instans, och regionala miljöcentraler och Finlands miljöcentral SYKE är samarbetsinstanser.

6.2.2. I planläggningen på landskapsnivå ska tillräckliga områdesreserveringar göras för avfallsanläggningar och -tjänster i enlighet med de mål som ställs i den regionala avfallsplanen. De regionala behoven inom avfallshanteringen ska ges stor vikt vid sammanpassningen av olika intressen för markanvändningen. Återvinningen av avfall för energi, till exempel, ska sammankopplas med områdesreserveringarna för energiförsörjningen. I landskapsplanerna ska regionalt betydande utvecklingsmål och projekt för avfallshanteringen beaktas, vid behov som ett samarbete mellan landskapen. När de riksomfattande målen för områdesanvändningen ses över ska man beakta riktlinjerna för avfallshanteringen och de landskapsöverskridande områdesbehoven.

Landskapsförbunden och MM är ansvariga instanser. Kommuner och regionala miljöcentraler är samarbetsinstanser.

6.2.3. Övriga rekommenderade åtgärder för att utveckla planeringen av avfallshanteringen:

- Kommuner samt avfallsanläggningar som bildats av kommuner och samkommuner ska uppmuntras att utarbeta och uppdatera sin avfallsstrategi regelbundet. Upprättandet av dessa strategier samt konsekvensbedömningarna ska samordnas med de regionala avfallsplanerna. Områdesreserveringar för avfallshanteringsfunktioner ska göras i kommunplanläggningen.
- Kommunerna ska också främja avfallshanteringen för båtfarare och inom turismen, bl.a. genom att samarbeta med Håll Skärgården Ren, Håll Lappland Rent och liknande organisationer.

Mål 6.3. Producentansvarssystemen ska göras mer uppmuntrande och kostnadseffektiva.

6.3.1. Behovet av att utveckla produktansvarssystemet ska utvärderas. En utredning ska göras om producentansvarssystemens erfarenheter, problem, kostnader och kostnadseffektivitet hittills, och uppgifterna ska jämföras med erfarenheterna av olika styrmedel i andra EU-länder. Utifrån utredningen ska man överväga eventu-

ella ändringar i bestämmelserna om producentansvar i avfallslagen. Systemet borde uppmuntra producenter att minska och återanvända avfall och att förbättra återvinningsegenskaperna. Att använda panter och returbelöningar för att förbättra graden av tillvaratagande är också ett sätt som är värt att utvärdera. Därtill ska producentsammanslutningarnas rådgivningsskyldighet ses över.

MM är ansvarig instans, och producentsammanslutningar, Birkalands miljöcentral och intressegrupper är samarbetsinstanser.

6.3.2. Övriga rekommenderade åtgärder för att utveckla producentansvarssystemen:

- Resurserna ska stärkas för de myndigheter som ansvarar för övervakningen och styrningen av producentansvarssystem.
- Producentsammanslutningar ska också se till att information om produkternas materialeffektivitet samlas in av medlemmarna och att denna publiceras. Detta främjar spridningen av information om produkternas materialeffektivitet och skapar en grund för en uppmuntrande fördelning av kostnaderna.

7 Utveckling av avfallskompetensen

Mål 7.1. Affärsverksamheten med avfallshantering, återvinning och materialeffektivitet ska stärkas och internationaliseras.

7.1.1. Offentliga och privata forsknings- och utvecklingsresurser ska riktas till områden för material- och energieffektivitet. Möjligheterna att bereda ett teknikprogram för material- och energieffektivitet ska utvärderas under TEKES ledning. Förutom processteknisk forskning ska uppmärksamhet fästas även vid forskning, produktutveckling och försöksverksamhet i anslutning till ecoeffektiva produkter och tjänster.

TEKES är ansvarig instans och ANM, MM, SITRA, Finlands Akademi, forskningsinstitut och företag är samarbetsinstanser.

7.1.2. Övriga rekommenderade åtgärder för att utveckla affärsverksamheten i avfallsbranschen:

- Finansierings- och kapitalinvesteringsinstrument ska utvecklas för realisering och export av referensanläggningar i avfallsbranschen.
- Vi ska delta i utvecklandet och tillämpandet i Finland av ett europeiskt testningssystem för miljöteknik.
- Finansieringen av forskning i och produktifiering av avfallshanteringen och -återvinningen ska fortsätta. Omvandling av stora avfallsflöden som industri och gruvverksamheten deponerar på avstjälpningsplatser till återvinningssmaterial, återanvändning och återvinning av kemikalier, energiåtervinning av industrislam samt produktion och gasförbränning av avfallsbaserat bränsle är exempel på tyngdpunkter i detta arbete.
- Överföringen av kompetens inom avfallshantering och ecoeffektivitet samt lokal kompetens ska stärkas i det finländska utvecklingsarbetet samt i miljösamarbetet med EU:s externa partnerskapsländer.
- Vid investeringar i avfallshanteringen ska man främja mångsidiga behandlings- och återvinningstekniker och exempelanläggningar för nya tekniker.

Mål 7.2. Produktionen av och kvaliteten på uppföljningsinformationen om avfallshandling och materialeffektivitet ska förbättras.

7.2.1. Den finländska miljöförvaltningens datasystem för övervaknings- och belastningsinformation, VAHTI, ska förbättras avseende tillförlitligheten, användarvänligheten, täckningen och tillgängligheten för instanser utanför förvaltningen. Ett system för redovisning av användningen av avfall och naturresurser ska utvecklas. Praktiska indikatorer som mäter materialeffektiviteten hos produktionen och konsumtionen och förklarar trenderna inom avfallsvolymer ska införas. Arbetet med att utveckla avfallsklassificeringen och förenhetliga tolkningen inom EU och internationellt ska fortsätta. I samband med reformen av avfallslagen ska man utreda behovet av att precisera kraven på olika aktörers rapporteringsskyldighet.

MM är ansvarig instans, och Finlands miljöcentral SYKE, Statistikcentralen, Thule-institutet, regionala miljöcentraler och Motivias enhet för materialeffektivitet är samarbetsinstanser.

7.2.2. Uppföljningen av utfallet av målen och de centrala styrmedlen i den riksomfattande avfallsplanen och bedömningen av avfallsplanens konsekvenser samt en regelbunden rapportering ska organiseras.

MM är ansvarig instans, och Finlands miljöcentral SYKE, Statistikcentralen, regionala miljöcentraler och andra intressegrupper är samarbetsinstanser.

7.2.3. Övriga rekommenderade åtgärder för att förbättra uppföljningsinformationen:

- Utbildning som stöder avfallshandlingen, materialeffektiviteten, ekologisk produktplanering och en hållbar användning av naturresurserna ska ökas enligt genomslagsprincipen särskilt i utbildningsprogram för naturresursbranschen och handelsvetenskaper samt i kompletterande utbildning för olika branscher. Forskarutbildning för branschen ska utvecklas som ett samarbete mellan universiteten.
- Kunskapsbasen om en hållbar användning av naturresurser och bedömningen av konsekvenserna av avfallsförebyggande ska förbättras. En databas som kan användas för bl.a. beräkning av CO₂-utsläpp och avfallsmängder hos material och under produkternas livscykel ska skapas och tas i bruk. Miljökonsekvenserna av avfallsinsamling och -transport ska utredas och uppgifterna utnyttjas för optimering av transporter.
- Yrkeskompetensen i branschen ska förbättras genom t.ex. utbudet av kompletterande utbildning och genom att utveckla fristående examina och miljöhanteringssystem för branschföretagen.
- Branschföretagens rapportering ska förenhetligas.

8 Kontrollerade och säkra internationella avfallstransporter

Övervakningen av internationella avfallstransporter grundar sig på ett flertal internationella avtal och bestämmelser. De viktigaste av dessa är Baselkonventionen om internationella transporter av farligt avfall och OECD-rådets beslut om transporter av återvinningsavfall C(2001)107/FINAL. Europaparlamentets och rådets förordning om avfallstransporter – den så kallade avfallstransportförordningen (EG) 1013/2006 – innehåller bestämmelser om övervakningen och kontrollen av avfallstransporter till Europeiska gemenskapens område, inom Europeiska gemenskapens område och till

områden utanför Europeiska gemenskapen. Den är som sådan en gällande lagstiftning som samtliga medlemsländer i EG och EEG ska iaktta. I avfalls- och strafflagar har man gett kompletterande bestämmelser om begränsningar av avfallstransporter, behöriga myndigheter och straff. Avfallstransporter är i regel tillåtna om nämnda avtal och bestämmelser inte utgör något hinder. Det viktigaste syftet med regleringen är att förhindra att farligt avfall förs till fel sorts anläggningar i Finland eller utomlands, särskilt i utvecklingsländer.

I denna plan granskas åtgärder som kompletterar lagstiftningen, garanterar riskhanteringen in anslutning till import, export och transitttransporter av avfall samt uppfyller Finlands internationella förpliktelser.

Mål 8.1. Kontrollerade och säkra internationella avfallstransporter

8.1.1. Myndighetssamarbetet kring gränsbevakningen av avfallstransporter ska fortsätta och vidareutvecklas. Övervakningen med stickprov ska ökas även när det gäller så kallat grönt avfall, för att man ska kunna förebygga missbruk av avfallstransporter som faller utanför denna anmälningsplikt. Övervakningen av avfallstransporterna inom Finland ska ökas.

MM är ansvarig instans, och Finlands miljöcentral SYKE, Tullen, hamnväsendet, polisen, regionala miljöcentraler och Evira är samarbetsinstanser.

8.1.2. Arbetet med att förenhetliga avfallsklassificeringen och tolkningen avfallstransportförordningen ska fortsätta på det internationella planet. OECD, Baselkonventionens sekretariat och de myndighetssammanträden och samprojekt som genomförs inom EU, bl.a. IMPEL-TFS (implementation of EU legislation in trans-frontier shipments of waste) är forum för detta.

MM är ansvarig instans, och UM, Finlands miljöcentral SYKE, Statistikcentralen och branschorganisationer är samarbetsinstanser.

8.1.3. Övriga rekommenderade åtgärder för att effektivisera övervakningen av internationella avfallstransporter:

- Vid behov ska avtal ingås med Sverige och Norge om samarbete vid gränsområdena när det gäller hanteringen av kommunalt avfall.
- Finländsk kompetens erbjuds bl.a. till de baltiska länderna och Finlands partnerskapsländer för utvecklingssamarbete i frågor som gäller avfallsövervakning och hantering av problemavfall.

Uppföljning och indikatorer

Miljöministeriet och Finlands miljöcentral utarbetar ett uppföljningsprogram för utvärderingen av planens verkställande och konsekvenser. I programmet har indikatorer för centrala styrmedel fastställts för uppföljningen. Indikatorerna baserar sig i regel på befintliga datasystem och statistiker. Mellanrapporter över avfallsplanens utfall ska sammanställas åren 2010 och 2013.

Uppföljningen bygger i första hand på statistik över avfallsbranschen som Statistikcentralen sammanställer. För uppföljningen kan separata undersökningar genomföras vid behov. Utfallet av planen följs även upp med hjälp av olika rapporter i anslutning till branschernas egna miljö- och kvalitetssystem.

Bakgrund

I enlighet med 40 § i avfallslagen (1072/1993) ska miljöministeriet göra upp en riks-omfattande avfallsplan för skötseln och utvecklandet av de uppgifter anges i eller har fastställts med stöd av avfallslagen. Avfallsplanen ska presentera uppgifter om nuläget beträffande avfallet och avfallshanteringen samt utvecklingsmålen och de åtgärder som behövs för att nå dem. Enligt 3 § 13 punkten i reglementet för statsrådet (262/2003) ska lagstadgade riksomfattande planer samt de riksomfattande målen för områdesanvändningen handläggas och avgöras vid statsrådets allmänna sammanträde.

Enligt artikel 7 i Europaparlamentets och rådets direktiv om avfall (2006/12/EG) ska behöriga myndigheter i medlemsstaterna upprätta en eller flera planer för avfallshanteringen. Innehållet i planerna fastställs i detalj i nämnda artikel. Därtill förutsätts i artikel 6 i direktivet om farligt avfall (91/689/EEG) och i artikel 14 i Europaparlamentets och rådets direktiv om förpackningar och förpackningsavfall (94/62/EEG) att en plan om hanteringen av dessa avfall upprättas som en separat plan eller en del av den avfallsplan som avses i avfallsdirektivet.

Förslaget till nytt direktiv från Europaparlamentet och rådet om avfall kommer efter ikraftträdandet att förutsätta att medlemsstaterna utarbetar ett program för att förebygga uppkomsten av avfall, antingen som ett separat avfallsprogram eller som en del av en sådan avfallshanteringsplan som avses i direktivet.

Den riksomfattande avfallsplanen fram till år 2016 innehåller nämnda krav på upprättandet av planer vilka läggs fram i den finländska lagstiftningen och EU-lagstiftningen om avfall.

Den riksomfattande avfallsplanen är en av statsrådet godkänd strategisk plan om principerna för avfallshanteringen och förebyggandet av uppkomsten av avfall samt om de riksomfattande målen för avfallsbranschen fram till år 2016. Förutom målen presenteras de åtgärder som behövs för att målen ska uppnås och de instanser som ansvarar för dessa. Syftet med planen är att styra aktörer och beslutsfattare i den riktning i vilken olika branscher enligt statsrådets uppfattning ska sträva för att ett avfallssnålt återvinningssamhälle ska kunna uppnås.

Avfallsbranschens nuläge

Den finländska avfallshanteringen har utvecklats kraftigt under de senaste 10 åren. Utvecklingen har särskilt påverkats av ändringarna i EG:s avfallslagstiftning, vilken ställer strikta och i fortsättningen ännu striktare miljö- och hälsokrav. Även verksamhetsfältet för avfallshanteringen har förändrats betydligt.

Antalet återvinnings- och behandlingsanläggningar för kommunalt avfall har mångfaldigats under de senaste 15 åren. För närvarande är ett flertal sopförbränningsanläggningar och andra behandlingsanläggningar under planering i Finland.

Samarbetet mellan kommunerna när det gäller hanteringen av kommunalt avfall har ökat kraftigt under de senaste 10 åren. Majoriteten av kommunerna har lagt ut avfallshanteringen på avfallsanläggningar som hanterar flera kommuners avfall. Dessa skaffar i sin tur de tjänster de behöver genom att konkurrensutsätta privata serviceföretagare. Privata företag har t.ex. hand om avfallstransporterna.

På den privata sektorn har det också uppkommit miljövärdsföretag med mångsidig service samt anläggningar för återvinning och behandling av avfall.

De nya kraven som gäller avstjälningsplatsers konstruktioner och de därmed sammanhängande kostnadshöjningarna har påverkat avfallshanteringen utveckling och ökat behovet av att särskilt återvinna avfall från produktionen. Den tekniska utvecklingen har ökat möjligheterna att utnyttja avfall. Hantering och återvinning av avfall har i många fall blivit en lönande affärsverksamhet. Trots att kraven bli-

vit striktare och teknikerna utvecklats har utnyttjandet av avfall som material eller energi inte utvecklats enligt de mål som fastställdes i den reviderade riksomfattande avfallsplanen fram till år 2005.

Avfallshanteringen verksamhetsfält har även förändrats av producentansvarssystem för hanteringen av vissa typer av produkter som tas ur drift. Producentansvaret tillämpas nuförtiden på däck som tas ur bruk, insamlingspapper, skrotade fordon, el- och elektroniskskrot samt delvis även på förpackningar och förpackningsavfall. En ändring av avfallslagen är under beredning. Om ändringen träder i kraft överförs ansvaret för avfallshanteringen av begagnade batterier och ackumulatorer helt på producenterna.

Hösten 2007 tillsattes arbetsgrupper för att bereda en övergripande reform av avfallslagstiftningen samt att utreda avfallsbeskattningen och utvecklandet av denna.

Uppkomsten av avfall samt återvinningen och behandlingen av avfall år 2005

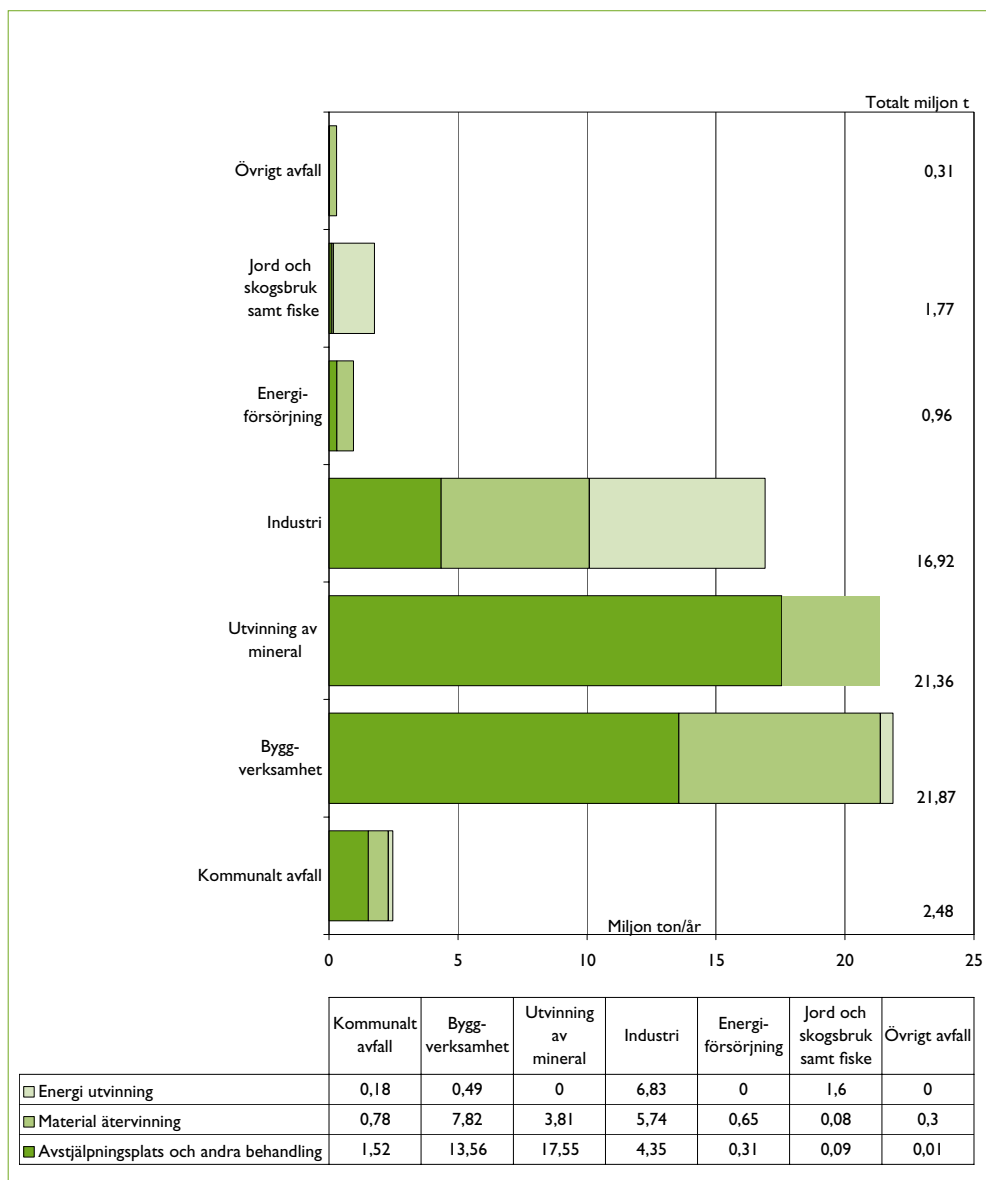
År 2005 uppkom närmare 66 miljoner ton avfall i Finland. I denna mängd ingår inte gödsel som utnyttjas av jordbruket och inte heller hyggesavfall som blev kvar i skogen. Av avfallet kunde ca 29 procent återvinnas till material och 14 procent användas som energi; återstoden, 57 procent, transporterades till avstjälningsplatser eller behandlades på annat sätt.

Mest avfall uppkom på branscherna för utvinning av mineraler (21 miljoner ton) och byggande (22 miljoner ton). Av avfallet från gruvverksamhet bestod ca 47 procent av varp, 47 procent av anrikningssand och 6 procent av schaktjord. De största variationerna i avfallsmängderna inom branschen berodde på övergången från dagbrytning till brytning under jord. Av byggavfallet utgjordes knappt 95 procent av jordavfall. År 2005 togs ca 38 procent av byggnadsbranschens avfall tillvara. Av avfallet från husbyggnad (ca 1,7 miljoner ton exkl. jordavfall) styrdes ca 33 procent till materialåtervinning. Som energi användes ca 27 procent och resten, ca 40 procent, transporterades till avstjälningsplatser.

Mängden industriavfall uppgick till närmare 17 miljoner ton. De största avfallskategorierna inom industrin var virkes- och barkavfall, slagg från förädling av metaller och tillverkning av metallprodukter samt avfall från kemiindustrin, särskilt gips. När det gäller industriavfall varierar återvinningsgraden mycket i de olika branscherna. Massa- och pappersindustrin, livsmedelsindustrin och tillverkningen av träprodukter överträffade återvinningsmålet på 70 procent vilket hade fastställts i den riksomfattande avfallsplanen fram till år 2005. Däremot stannade olje- och kemiindustrin och basmetallindustrin klart under det uppställda målet om återvinning av avfallet till 70 procent.

År 2005 uppkom närmare 2,4 miljoner ton problemavfall. Största delen av detta härrörde från mineralutvinning, förädling av metaller och tillverkning av metallprodukter samt byggande.

Med kommunalt avfall avses avfall som uppkommer vid boende och därmed jämförbart avfall från industriverksamhet, serviceverksamhet och annan verksamhet. Kommunalt avfall uppkommer, förutom i hushållen, främst vid servicenäringar. Det kommunala avfallet varierade under åren 2000–2006 mellan ca 2,4 och 2,6 miljoner ton. År 2005 uppgick mängden kommunalt avfall till 2,48 miljoner ton.

Figur 1. Avfallsbehandlingen efter sektor i Finland år 2005 (Källa: Statistikcentralen).

EU:s avfallspolitiska riktlinjer

Ett av målen med Europaparlamentets och rådets beslut (1600/2002/EG) om fastställande av gemenskapens sjätte miljöhandlingsprogram är att bryta förbindelsen mellan förbrukningen av naturresurser och uppkomsten av avfall med hjälp av produktionsmetoder och konsumtionsmodeller som är mer hållbara med tanke på hastigheten i den ekonomiska tillväxten bryta förbindelsen mellan förbrukningen av naturresurser och uppkomsten av avfall.

Den temainriktade strategin för förebyggande och återvinning av avfall (KOM (2005)666 slutlig), vilken nyligen godkändes i EU, grundar sig på målen för EU:s avfallspolitik om att förebygga uppkomsten av avfall och främja återvinning och utnyttjande av avfall i syfte att minska skadliga miljökonsekvenser. Strategin syftar till att göra EU till ett återvinningssamhälle. Som åtgärder föreslås bl.a. att livscykelänkandet ska inkluderas i avfallspolitiken, att nationella planer för avfallsförebyggande ska utarbetas och att återvinning och utnyttjande av avfall ska främjas. Ett förslag till nytt EU-avfallsdirektiv utifrån målen i den nya avfallsstrategin (KOM(2005)667 slutlig) behandlas som bäst av rådet och Europaparlamentet.

I rådets direktiv om deponering av avfall (1999/31/EG) förutsätts bland annat att medlemsstaterna förebygger metanutsläppen på avstjälningsplatserna genom att minska den mängd biologiskt nedbrytbar kommunalt avfall som deponeras på avstjälningsplatserna så, att biologiskt nedbrytbart kommunalt avfall till högst 35 % beräknat på den avfallsmängd som uppkom år 1994 (2,1 milj. ton) deponeras på avstjälningsplatserna år 2016.

I EU:s klimat- och energipaket, vilket är under beredning, har man för avsikt att ge bindande förpliktelser för en minskning av koldioxidutsläppen. Förpliktelserna kommer att förutsätta åtgärder även för att minska utsläpp som förorsakas av avfall och avfallshantering.

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Miljöministeriet Miljövårdsavdelningen	Datum Oktober 2008		
Författare				
Publikationens titel	Mot ett återvinningssamhälle Riksomfattande avfallsplan fram till år 2016			
Publikationsserie och nummer	Miljön i Finland 45/2008			
Publikationens tema	Miljövård			
Publikationens delar/ andra publikationer inom samma projekt	Kohti kierrätysyhteiskuntaa Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2016 Suomen ympäristö 32/2008			
Sammandrag	<p>Den riksomfattande avfallsplanen är en av statsrådet godkänd strategisk plan om principerna för avfallshanteringen och förebyggandet av uppkomsten av avfall samt om de riksomfattande målen för avfallsbranschen fram till år 2016. Förutom målen presenteras de åtgärder som behövs för att målen ska uppnås och de instanser som ansvarar för dessa. Syftet med planen är att styra aktörer och beslutsfattare i den riktning i vilken olika branscher enligt statsrådets uppfattning ska sträva för att ett avfallssnålt återvinningssamhälle ska kunna uppnås.</p> <p>Det centrala målet för avfallspolitiken är att minska de skadliga hälso- och miljökonsekvenserna av avfall.</p> <p>Målen för den riksomfattande avfallsplanen och de styrmedel som är nödvändiga för att nå dessa mål har grupperats i åtta kategorier: 1. Förbättring av materialeffektiviteten inom produktionen och konsumtionen, 2. Effektivisering av återvinningen, 3. Hanteringen av farliga ämnen ur avfallssynvinkel, 4. Minskning av avfallshanteringens skadliga konsekvenser på klimatet, 5. Minskning av hälso- och miljöolägenheter i anslutning till avfallshanteringen, 6. Utveckling och klarläggning av organiseringen av avfallshanteringen, 7. Utvecklingen av avfallskompetensen samt 8. Kontrollerade och säkra internationella avfallstransporter.</p> <p>Målen handlar om flera sektorer inom avfallshanteringen, t.ex. hantering av kommunalt avfall och avfall från industri och gruvverksamhet, byggande, jordbruk, handel och service. Målen gällande materialeffektiviteten omfattar olika samhälleliga funktioner i vidare bemärkelse.</p> <p>Målet är att först stabilisera mängden kommunalt avfall till den nivå som rådde i början av 2000-talet och därefter få mängden att börja sjunka senast år 2016. Ett annat mål är att 50 % av det kommunala avfallet ska återvinnas som material och 30 % utnyttjas för energi år 2016. Högst 20 % ska deponeras på avstjälningsplatser.</p> <p>Målet är därtill att:</p> <ul style="list-style-type: none">- all gödsel som uppkommer i näringsverksamheten på landsbygden ska kunna utnyttjas- 90 % av slammet från glesbebyggda områden ska styras till behandling vid reningsverk för avloppsvatten och 10 procent till jordbruksföretagarnas biogasanläggningar- 70 % av byggnadsavfallet ska återvinnas som material och utnyttjas för energi- 5 % (ca 3–4 miljoner ton) av det naturgrus och den bergskross som behövs vid anläggningsarbeten ska ersättas med avfall från industri och gruvverksamhet- 100 % av det kommunala slammet ska återvinnas antingen för markförbättringsmaterial eller för energi <p>I planen föreslås att industribranscherna i branschvisa avtal om materialeffektiviteten ska ställa upp mål för att minska de specifika avfallsmängderna och öka återvinningen.</p> <p>Den riksomfattande avfallsplanen inkluderar en nationell plan för förebyggande av avfall.</p>			
Nyckelord	avfall, avfallshantering, återvinning, planer, strategi, miljöpolitik, hållbar produktion och konsumtion, materialeffektivitet, förebyggande av uppkomsten av avfall			
Finansiär/ uppdragsgivare	Miljöministeriet			
	ISBN	ISBN 978-952-11-3277-3 (PDF)	ISSN	ISSN 1796-1637 (online)
	Sidantal 37	Språk Svenska	Offentlighet Offentlig	Pris (inneh. moms 8 %)
Beställningar/ distribution	www.miljo.fi/publikationer			
Förläggare	Miljöministeriet			
Tryckeri/tryckningsort -år	Helsingfors 2008			

KUVAILEHTI

<i>Julkaisija</i>	Ympäristöministeriö Ympäristönsuojeluosasto			<i>Julkaisuaika</i> Lokakuu 2008
<i>Tekijä(t)</i>				
<i>Julkaisun nimi</i>	Mot ett återvinningssamhälle Riksfattande avfallsplan fram till år 2016 (Kohti kierrätysyhteiskuntaa Valtioneuvoston hyväksymä valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2016)			
<i>Julkaisusarjan nimi ja numero</i>	Suomen ympäristö 45/2008			
<i>Julkaisun teema</i>	Ympäristönsuojelu			
<i>Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut</i>	Kohti kierrätysyhteiskuntaa Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2016 Suomen ympäristö 32/2008			
<i>Tiivistelmä</i>	<p>Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2016 on valtioneuvoston hyväksymä strateginen suunnitelma jätehuollon ja jätteiden synnyn ehkäisyn periaatteista sekä jätealan valtakunnallisista päämääristä. Päämäärien ja tavoitteiden lisäksi esitetään niiden saavuttamiseksi tarvittavat toimet ja niiden toteuttamisesta vastuussa olevat tahot. Suunnitelman tarkoituksena on ohjata toimijoita ja päättäjiä siihen suuntaan, mihin eri toimialoilla on valtioneuvoston käsityksen mukaan pyrittävä vähäjätteen kierrätysyhteiskunnan saavuttamiseksi.</p> <p>Jätepolitiikan keskeisenä tavoitteena on jätteen synnyn ehkäisy ja jätteistä aiheutuvien haitallisten terveys- ja ympäristövaikutusten vähentäminen.</p> <p>Valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteet sekä tavoitteiden saavuttamiseksi keskeiset ohjauskeinot on ryhmitelty kahdeksan päämäärän alle: 1. Tuotannon ja kulutuksen materiaalitehokkuuden parantaminen, 2. Kierrätyksen tehostaminen, 3. Vaarallisten aineiden hallinta jätenäkökulmasta, 4. Jätehuollon haitallisten ilmastovaikutusten vähentäminen, 5. Jätehuollon terveys- ja ympäristöhaittojen vähentäminen, 6. Jätehuollon organisoinnin kehittäminen ja selkeyttäminen, 7. Jäteosaamisen kehittäminen sekä 8. Jätteiden kansainväliset siirrot tapahtuvat hallitusti ja turvallisesti.</p> <p>Päämäärät koskevat useimpia jätehuollon sektoreita kuten yhdyskuntajätehuoltoa, teollisuuden ja kaivannaistuotannon, rakentamisen, maatalouden, kaupan ja palveluiden jätehuoltoa. Materiaalitehokkuuden tavoitteet koskevat vielä laajemminkin yhteiskunnan eri toimintoja.</p> <p>Tavoitteena on yhdyskuntajätteen määrän vakiinnuttaminen 2000-luvun alun tasolle ja sen jälkeen jätemäärän kääntäminen laskuun vuoteen 2016 mennessä. Tavoitteena on lisäksi, että yhdyskuntajätteestä kierrätetään materiaalina 50 % ja hyödynnetään energiana 30 %. Loppusijoitettavaksi kaatopaikoille päätyisi enintään 20 % jätteistä.</p> <p>Tavoitteena on lisäksi, että:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kaikki maaseudun elinkeinotoiminnassa syntyvä lanta hyödynnetään - 90 % haja-asutusalueiden lietteistä ohjautuu käsittelyyn jäteveden puhdistuslaitoksille ja 10 % maatilojen biokaasulaitoksiin - rakentamisen jätteistä hyödynnetään 70 % materiaalina ja energiana - maanrakentamisessa korvataan luonnonsooraa ja kalliomursketta teollisuuden ja kaivannaistuotannon jätteillä 5 % (n. 3–4 miljoonaa tonnia) - yhdyskuntajätevesilietteistä hyödynnetään 100 % maanparannuskäytössä tai energiana. <p>Suunnitelmassa esitetään lisäksi, että teollisuuden toimialat asettaisivat toimialakohtaisissa materiaalitehokkuussopimuksissa tavoitteita ominaisjättemääriensä vähentämiseksi ja kierrätyksen lisäämiseksi.</p> <p>Valtakunnalliseen jätesuunnitelmaan sisältyy Suomen kansallinen jätteen synnyn ehkäisy-suunnitelma.</p>			
<i>Asiasanat</i>	jäte, jätehuolto, kierrätys, suunnitelmat, strategia, ympäristöpolitiikka, ehotehokkuus, kestävä tuotanto, kulutus			
<i>Rahoittaja/ toimeksiantaja</i>	Ympäristöministeriö			
	ISBN	ISBN 978-952-11-3277-3 (PDF)	ISSN	ISSN 1796-1637 (verkkoi.)
	<i>Sivuja</i> 37	<i>Kieli</i> ruotsi	<i>Luottamuksellisuus</i> julkinen	<i>Hinta (sis. alv 8 %)</i>
<i>Julkaisun myynti/ jakaja</i>	www.miljö.fi/publikationer			
<i>Julkaisun kustantaja</i>	Ympäristöministeriö			
<i>Painopaikka ja -aika</i>	Helsinki 2008			

DOCUMENTATION PAGE

<i>Publisher</i>	Ministry of the Environment Environmental Protection Department			<i>Date</i> October 2008
<i>Author(s)</i>				
<i>Title of publication</i>	Mot ett återvinningssamhälle Riksomfattande avfallsplan fram till år 2016 (Towards a recycling society National waste plan until 2016, approved by the Government)			
<i>Publication series and number</i>	The Finnish Environment 45/2008			
<i>Theme of publication</i>	Environmental Protection			
<i>Parts of publication/ other project publications</i>	Towards a recycling society National waste plan until 2016, approved by the Government The Finnish Environment 32/2008			
<i>Abstract</i>	<p>The Government has approved the new national waste plan until 2016. This nationwide strategic plan includes the principles and objectives of waste management and waste prevention. For each goal and objective of the plan, the required policy instruments have been proposed and the responsible body for implementation has been identified.</p> <p>Finland's waste policy is aimed specifically at waste prevention and decreasing the negative effects of waste on human health and the environment.</p> <p>The waste management goals, and the policy instruments that are required for reaching these goals, are described by eight main themes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Improving the materials efficiency of production and consumption 2. Promoting recycling 3. Decreasing hazardous chemicals in waste 4. Reducing harmful effects on the climate from waste management 5. Reducing risks to health and the environment from waste management 6. Developing and clarifying the organization of waste management 7. Improving waste management know-how 8. Managing waste shipments safely <p>A main target is to stabilise the volume of municipal solid waste at the level it was at the beginning of 2000 and after that the volume of waste should start to decrease by 2016. Another target is that 50% of the municipal waste should be recycled, energy will be recovered from 30 % and not more than 20 % will be landfilled.</p> <p>Additional targets are:</p> <ul style="list-style-type: none"> • all manure from farming activity should be recovered • 90 % of sludge originating in sparsely populated areas should be treated in sewage treatment plants and 10 % in biogas plants of farms • 70 % of construction and demolition waste should be recovered by material or energy recovery • 5 % of the natural gravel and crushed rocks used in construction or other activities should be replaced with industrial and mining waste • 100 % of the municipal sewage sludge should be recovered <p>The plan suggests that industrial sectors should negotiate sector-specific agreements for promoting material efficiency and, in these agreements, set targets for waste prevention and recycling.</p> <p>The national waste plan includes a separate national waste prevention programme.</p>			
<i>Keywords</i>	wastes, waste management, plans, strategy, sustainable production, consumption, ecoefficiency, recycling, environmental policy			
<i>Financier/ commissioner</i>	Ministry of the Environment			
	ISBN	ISBN 978-952-11-3277-3 (PDF)	ISSN	ISSN 1796-1637 (online)
	No. of pages 37	Language Swedish	Restrictions For public use	Price (incl. tax 8 %)
<i>For sale at/ distributor</i>	www.miljö.fi/publikationer			
<i>Financier of publication</i>	Ministry of the Environment			
<i>Printing place and year</i>	Helsinki 2008			

Mot ett återvinningssamhälle – den riksomfattande avfallsplanen är en av statsrådet godkänd strategisk plan om principerna för avfallshanteringen och förebyggandet av uppkomsten av avfall samt om de riksomfattande målen för avfallsbranschen fram till år 2016.

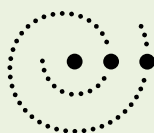
Den riksomfattande avfallsplanen inkluderar en nationell plan för förebyggande av avfall.

Syftet med planen är att styra aktörer och beslutsfattare i den riktning i vilken olika branscher enligt statsrådets uppfattning ska sträva för att ett avfallssnålt återvinningssamhälle ska kunna uppnås.

Det centrala målet för avfallspolitiken är att minska de skadliga hälso- och miljökonsekvenserna av avfall.

Målet är att mängden kommunalt avfall börjar sjunka före år 2016. Ett annat mål är att 50 % av det kommunala avfallet ska återvinnas som material och 30 % utnyttjas för energi år 2016. Högst 20 % ska deponeras på avstjälningsplatser.

I planen föreslås att industribranscherna i branschvisa avtal om materialeffektiviteten ska ställa upp mål för att minska de specifika avfallsmängderna och öka återvinningen.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
MILJÖMINISTERIET
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT